

Sigtuna Stads första brandbil

Kort historik

Sigtuna Stads gamla brandbil Chevrolet 1934, kom till på initiativ av Direktör Valfrid Wickman som skänkte chassit till Sigtuna Stad. Kaross och utrustning fick bilen med stöd av kunniga inom området såsom Uppsalas dåvarande brandchef Fredrik Kylberg. Karosseriarbetena utfördes vid Vattholma vagnfabrik. Brandbilen, vilken var den enda i området mellan Uppsala och Stockholm, fick Sigtuna att framstå som en framsynt stad vad gällde brandförvar.

Bilen var i bruk fram till 1958 då den ersattes av ett modernare fordon av märket Volvo Snabbe. Därefter förde den en tynande tillvaro och kom snart att mer eller mindre betraktas som skrot.

Under året 1976 påbörjade Sigtuna Brandkårs Kamratförening en restaurering av den gamla bilen, då det ansågs som viktigt att bevara den för eftervärlden som en del av stadens och dess brandförvars historiska arv. Renoveringen utfördes helt på frivillig basis och cirka 600 mantimmar åtgick. Anskaffning av delar och tidsenlig utrustning har skett med stöd av kommunen och dess brandförvar och genom stöd från lokala näringsidkare.

Brandbilen idag

Brandbilen ägs nu av Sigtuna Brandkårs Kamratförening och kan ses i Sigtuna stads nya brandstation. Bilen används årligen vid veteranbilsrallyn, Sigtuna möte, och andra evenemang i och utanför kommunen. Drift och underhåll sker av kamratföreningens medlemmar på frivilligbasis och med hjälp av de intäkter som genereras av deltagande vid vissa av ovan nämnda evenemang.

Innehåll

Huvudartiklar

Kort historik	1
Brandbilen idag	1
Teknisk specifikation	2
Stadsbränder i Sigtuna	2
Bränderna i glasbruket	2
Notiser om bränder i Sigtuna	3
Brandövning	3
Brandvakten	4
Från spruthus till ny station 2011 4	

Teknisk specifikation

Cylinderantal	6
Cylinderdiameter	3 ⁵ / ₁₆ " (84,14 mm)
Slaglängd	4" (101,6 mm)
Slagvolym	3,39 liter
Kompressionsförhållande	5,45 – 1
Motorstyrka	60 hk (3000 rpm)
Hjulbas	157" (3,99 m)
Bensintankens rymd	68 liter
Motorns oljerymd	4,7 liter
Växellådans oljerymd	3,0 liter
Bakaxelns oljerymd	4,0 liter
Kylsystemets rymd	11 liter
Däckdimension	5,50 X 17"
Däcktryck	2,5 bar

Bränderna i glasbruket

Efter en lång period av oår för Sigtuna som stad, så fick Sigtuna sin första industri, på mer än hundra år, 1874. Lustigt nog på samma plats, strax bortom Aludden, där borgmästare Sundblad, dock utan större framgång, hade försökt driva en tobaksfabrik ett sekel tidigare. Den här gången gällde det ett glasbruk, som skulle äga bestånd tio år framöver. Som mest höll man 25 man i arbete, mestparten från Sandviks just nedlagda buteljfabrik i Bromma. Glasbruket lite avsides liggande läge stämde väl överens med den byggnadsordning som Sigtuna fick 1876: "Inrättningar av synnerligen eldfarlig beskaffenhet såsom glasbruk ... må icke inom staden anläggas eller inrättas annorlunda än på vid och öppen plats, som ligger avlägsne från de mera bebyggda stadsdelarna". Föreskriften skulle visa sig vara synnerligen motiverad, eftersom glasbruket brann både 1881, 1882 och 1884. Även om verksamheten var elfdängd var detta lite för ofta för att inte väcka misstankar. Mycket riktigt visade det sig också vara fråga om mordbränder, med långa fängelsestraff för de skyldiga till följd. (Nordström, 1982, 1988 (andra omarbetade upplagan))

Stadsbränder i Sigtuna

1187

1255

1648 10 gårdar i Västra kvarteret, däribland troligen också prästgården.

1658 Sexton eller om det var tretton av stadens borgare som miste hus och hem då elden kom lös i Stadskvarteret. Stadens då nybyggda rådhus gick också upp i rök. Även S:t Lars kyrka torde ha fått ohjälpliga skador så att den sedan dess blev ruin. Inte heller S:t Nicolaus, eller vad som då fanns kvar av templet, lär ha klarat sig från lågorna.

1666 Praktiskt taget hela Malmen strök med, sammanlagt 24 gårdar enligt vad källorna berättar.

1744 På pingstaftonen var det nya (det nuvarande) rådhuset klart för invigning. Dagen därpå blåste det upp till storm från nordöst, som drog gnistor "utur en skårsten i gamla Wasens gård" vid Stora Gatan (där systembolaget är beläget idag) till granngårdens halmtak. Genast slog lågorna upp. "en hel Kierfwe full med eld" flög vidare och tände nästa hus, och nästa och nästa --- innan man fick bukt med branden hade 21 familjer blivit husvilla. "Med täcken och båtsegel (som ständigt hölts wähl wåta)" och, får man väl förmoda, därför att vinden ven sydvästvärt, lyckades sigtunaborna dock rädda gårdarna vid torget och sitt nyinvidga rådhus. (Nordström, 1982, 1988 (andra omarbetade upplagan))

Notiser om bränder i Sigtuna Stad

Vintern 1940. Palmeska huset vi södra änden av Stora torget har härjats av mordbrand. Detta gav utrymme för uppförande av det föga "Sigtuna anpassade" tegelbyggnaden som idag inrymmer bland annat Swedbanks lokaler. (Nordström, 1982, 1988 (andra omarbetade upplagan))

Brandskyddet i Sigtuna Stad, då och nu

Brandövning

Vid bränderna i glasbruket kom förmodligen det uppfodringsverk till användning som staden, för 450 kronor, hade införskaffat 1875 i syfte att bättra på sitt brandförsvar. Samma pumpverk var i aktion när Sigtuna jämnt halvsekel senare hade sin sista stora brandövning enligt gammal modell. Innan en borgarbrandkår kom till 1926 bjöd både lag och hävd att stadsborna ställde upp, med hinkar i händerna, när brandlarmet gick. Samma gällde givetvis när rutinen skulle tränas in. Man slöt upp på Stora torget, där brandchefen förrättade upprop från rådhustrappen, dit släckattiraljer rullats fram från spruthuset nedanför Klockbacken och där åkarna redan var på plats med sina vattentunnor. När allt väl var samlat och synat drog hopen iväg till den utsedda "eldsvådan" längst bort i Snurrin. I tätan stadsfiskal och brandchef, den senare med ordonnansen tätt intill, han som med sin röda flagga alltid skulle visa var högsta ledningen fanns, och sen hela raden med kärror och redskap och hinkskramlade stadsbor, unga som gamla, manskön som motsatsen. Väl framme ordnades leden, pumpverk och sprutor bemannades --- fyra eller sex man i taget vid hävarmarna och avlösare som väntade på att rycka in, slangarna drogs ut och munstyckena skruvades fast. Ett jättelikt träkar baxades till rätta, gistet, naturligtvis, så vattnet stod som en strålkran runt laggstaven då tunnorna tömdes i. Men ideligen kom nytt vatten nerifrån Garnsviken – som på ett levande paternosterband löpte hinkarna upp och ner längs langningskedjan. Och visst var det en nidteknare man såg i tidningen dan därpå, då dom ritat att det bara droppade ur munstycket på sprutan -- strålen hade ju gått flera meter ...

Så här hade det gått till i alla städer. Om Sigtuna blev den stad där systemet levde kvar längst är skrivaren obekant, men våren 1925 var, som sagt, sista gången man hade allmän brandmönstring med innevånarna. När sedan vattenledningen blev färdig följande år kom både borgarbrandkår och --- handdragen --- motorspruta. (Nordström, 1982, 1988 (andra omarbetade upplagan))

Sigtuna Brandkårs Kamratförening

Sigtuna möte, ett måste för brandbilen

Brandvakten

Brandvakten fick fortsätta med sina nattliga ronder även sedan man inrättat borgarbrandkåren i Sigtuna --- till halvårsskiftet 1939, för att vara exakt. Att (nästan) alla mässingslurar också lämnades i fred i sina små inglasade brandskåp här och där på husväggarna var redan det något av ett under. Dem hörde allmänheten till att larma med om eld kom lös; brandvakten bar på ett större horn och ett uråldrigt tidur av mässing. Förr hade vakterna varit flera och då burit med sig de brandsaxar som nu fått en fristad i ett hörn i rådhusalen. Mittemot, i vaktrummet utanför finkorna, fick väktarna vila och värme mellan vandringsturerna. Men i mörker --- dels för eldfarans skull, dels därför de inom ett upplyst rum ej kan upptäcka i kring Stora torget belägna hus under rastetider", som stadens drätselkammare dekreterade 1887. (Nordström, 1982, 1988 (andra omarbetade upplagan))

Från spruthus till 2011 års brandstation

För 100 år sedan huserade stadens utrustning för brandbekämpning i ett spruthus nedanför Klockbacken. 1968 etablerades en brandstation i det före detta bussgaraget strax norr om Mariakyrkan. Dessa lokaler har varit i bruk fram till början på 2011, då den nuvarande, nybyggda, brandstationen uppförts i anslutning till rondellen norr om Sigtuna stad som förbinder Uppsalavägen med vägen mot Märsta.

Sigtuna stads Borgarbrandkår övergick i *Sigtuna brandförsvär* i samband med kommunsammanslagningen i början av 70-talet. Under nittio-talet förändrades namnet till *Sigtuna Räddningstjänst* för att efter några år få benämningen *Sigtuna Arlanda Räddningstjänst*. 2009 beslutade sig kommunen att ansluta räddningstjänsten till *Attunda Brandkår* som är det räddningstjänstförbund som sedan ett tiotal år tillbaka bedriver räddningstjänsten i ett flertal av de närliggande kommunerna.